

POSTANOWIENIE

3 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 3 kwietnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M. P.

z udziałem S. A., K. B., S. B., S. B.1, J. G., M. G., A. K., A. P., S. P., G. R., M. R.,
M. K., J. B. i S. B.2

o stwierdzenie nabycia spadku po J. B.,

na skutek skargi kasacyjnej S. A.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie

z 17 marca 2022 r., V Ca 20/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od uczestniczki S. A. na rzecz wnioskodawcy M. P.
kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) zł, z odsetkami ustawowymi za
opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
uczestniczce niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym obecnie postanowieniem z 17 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację uczestniczki postępowania S. A. od postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 4 marca 2020 r., którym stwierdzono, że spadek po J. B., synu I. i B. z domu C., zmarłym [...] 2005 r. w Z., ostatnio stale przed śmiercią zamieszkałym w W., na podstawie testamentu

szczególnego z 24 sierpnia 2005 r., otwartego i ogłoszonego na rozprawie 16 listopada 2007 r., nabył siostrzeniec M. P. (wnioskodawca) w całości,

S. A. oparła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu odwoławczego na obu podstawach przewidzianych w art. 398³ § 1 k.p.c. W ramach podstawy określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. uczestniczka zarzuciła naruszenie: art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. i w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.; art. 235² § 1 pkt 3 i 5 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c.; art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 327 § 1 pkt 1 k.p.c. W ramach podstawy, o której mowa w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skarżąca zarzuciła naruszenie art. 957 § 1 i 2 k.c., art. 952 § 1 i 2 k.c. oraz art. 958 k.c. Uczestniczka wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które przedstawiła w formie dwóch pytań:

1. Czy dla ważności testamentu ustnego ma znaczenie obecność spadkobiercy przy składaniu przez spadkodawcę oświadczenia woli i sporządzeniu testamentu ustnego? Czy obecność przy sporządzaniu testamentu ustnego osób, które nie mogą być świadkami z przyczyn wskazanych w art. 956 i 957 k.c., nie powoduje jego nieważności, nawet jeżeli osoba taka byłaby świadkiem nadliczbowym? Czy obecność osoby, dla której w testamencie została przewidziana jakakolwiek korzyść, nawet jeśli była świadkiem nadliczbowym, umożliwia stwierdzenie ważności testamentu ponad wszelką wątpliwość?

2. Czy w świetle art. 952 § 1 i 2 k.c. oraz art. 958 k.c. ważny jest testament ustny, w sytuacji gdy wybór dwóch świadków testamentu nie zależał od woli testatora, a od woli osoby, która została powołana do całości spadku, a następnie oświadczenie spadkodawcy zostało spisane z inicjatywy jedyne go spadkobiercy w jego domu?

W odpowiedzi na skargę uczestniczki wnioskodawca M. P. wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Podstawowym zaś celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

W skardze uczestniczka powołała się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Uzasadnienie wniosku opartego na tej przyczynie przyjęcia skargi do rozpoznania wymaga sformułowania określonego, dotychczas nierozwiązanego problemu prawnego o charakterze abstrakcyjnym, zaprezentowania argumentacji przekonującej o istnieniu na tle tego problemu rozbieżnych ocen prawnych i świadczącej o poważnych trudnościach w jego rozwiązaniu, a ponadto wskazania, dlaczego jest ono istotne. Chodzi przy tym wyłącznie o takie zagadnienie, którego rozstrzygnięcie będzie służyło rozpoznaniu wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Wskazana przez skarżącą przesłanka nie została wykazana. Uczestniczka nie przedstawiła koniecznych argumentów, które mogłyby świadczyć o tym, że postawione w skardze kwestie rzeczywiście są istotnymi problemami prawnymi, które budzą poważne wątpliwości i wymagałyby rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Skarżąca, stawiając te pytania, zmierza w istocie do poddania kontroli tego Sądu postawionych w skardze zarzutów. Wywody uczestniczki zawarte w uzasadnieniu wniosku odpowiadają uzasadnieniu podstaw kasacyjnych i nie obejmują argumentów, które mogłyby wskazywać, że mamy do czynienia z czymś więcej niż tylko z jej własnymi wątpliwościami odnośnie trafności zaskarżonego orzeczenia.

Niezależnie od powyższego, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w odniesieniu do większości sformułowanych pytań zostało sporządzone niejako na własnych nieuprawnionych założeniach skarżącej, po części w oparciu o własną wersję stanu faktycznego. Skarżąca zakłada bowiem, że spadkobierca (wnioskodawca) był świadkiem testamentu w rozumieniu art. 952 § 1 k.c., choć brak jest ustaleń pozwalających na taką ocenę, której Sąd zresztą nie wyraził. Nieuprawnione jest także twierdzenie, że spadkodawca nie dokonał wyboru świadków testamentu, skoro zaakceptował ich obecność oraz rolę jaką mieli pełnić. Skarżąca zupełnie pomija przy tym, że - jak to ustalił już Sąd pierwszej instancji - „wszyscy świadkowie testamentu ustnego byli świadkami przypadkowymi (...)”. Nie ma ponadto w sprawie ustalenia, że - jak twierdzi uczestniczka - „oświadczenie spadkodawcy zostało spisane z inicjatywy jedynego spadkobiercy w jego domu”.

Należy wreszcie zauważyć, że kwestie powołane w ramach pierwszego „zagadnienia” znalazły już wyjaśnienie w judykaturze Sądu Najwyższego, który rozstrzygnął, iż „obecność przy sporządzaniu testamentu ustnego osób, które nie mogą być świadkami z przyczyn wskazanych w art. 956 i 957 k.c., a także ich podpisy na piśmie stwierdzającym treść tego testamentu, nie powodują jego nieważności, jeżeli byli oni tzw. świadkami nadliczbowymi. Obecność ta i podpisy nie mają wpływu na skuteczność testamentu, jeżeli bez ich uwzględnienia liczba świadków była nadal wystarczająca. Stanowi to wystarczającą gwarancję prawidłowego przebiegu procesu testowania. Tym bardziej należy tak ocenić sytuację, w której osoby obecne przy akcie testowania w ogóle nie działały w charakterze świadka, gdyż spadkodawca nie kierował do nich swego oświadczenia i nie traktował ich jako świadków (zob. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2002 r., III CZP 22/02, OSNC 2003, nr 3, poz. 19 i postanowienie tego Sądu z 21 marca 2018 r., V CSK 254/17, OSNC 2019, nr 3, poz. 32). Odnosnie do drugiego „zagadnienia” warto z kolei dodać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono również, że nie jest istotne, czy testator daną osobę zaprosił lub przywołał specjalnie w charakterze świadka, gdyż może nim zostać także osoba, która przypadkowo przebywała w domu testatora. Decyzja o tym, czy dana osoba ma być świadkiem, zależy zaś wyłącznie od woli testatora, a nie od danej osoby. Osoba ta staje się zatem takim świadkiem już przez to, że spadkodawca w jej

obecności podaje do jej wiadomości swoją wolę, którą ona przyjmuje (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2000 r., V CKN 67/00, nie publ.).

Skarżąca nieskutecznie powołała się również na przyczynę przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie uzasadniając twierdzenia o oczywistej zasadności skargi stosowną argumentacją prawną, która zmierzałaby do wykazania kwalifikowanego, ewidentnego naruszenia konkretnych powołanych w skardze przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego orzeczenia oraz podstaw kasacyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z 5 października 2007 r., III CSK 216/07, nie publ. i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11, nie publ.). Uzasadnienie wniosku skarżącej, zupełnie pomija aspekt „oczywistości” zasadności skargi. Sprowadza się ono wyłącznie do ogólnikowego powołania się na „rażące” naruszenie przez Sąd przepisów, których skarżąca jednak nie wskazała. Uzasadnienie nie zawiera opisanej i wymaganej argumentacji prawnej, która miałaby przekonać, że doszło do oczywistego naruszenie konkretnych przepisów prawa, co uniemożliwia bliższe, szczegółowe odniesienie się do twierdzenia skarżącej o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Ponadto nic nie wskazuje na to, że w sprawie wystąpiła okoliczność, o której mowa w art. art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Sama lektura skargi i zaskarżonego postanowienia nie pozwala na wyciągnięcie wniosku, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa, czego konsekwencją miałyby być ewidentna wadliwość tego orzeczenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 6 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1964) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w oparciu o art. 98 § 1¹ zd. 3 k.p.c. w zw. z

art. 13 § 2 k.p.c., art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614), a także przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324).

[SOP]

[ms]